

УДК 342.72

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.1.15>

С. С. Соха

аспірант кафедри цивільного, адміністративного та фінансового права
Класичного приватного університету

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ВПЛИВУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Дослідження зосереджується на комплексному аналізі теоретичних засад та практичних механізмів впливу інститутів громадянського суспільства на розвиток місцевого самоврядування в Україні в умовах демократичної трансформації. У роботі досліджуються концептуальні основи взаємодії громадських організацій та органів місцевого самоврядування, аналізуються існуючі форми громадської участі та їх ефективність у процесі прийняття управлінських рішень на місцевому рівні.

Особлива увага приділяється вивченню інноваційних інструментів громадського контролю, механізмів залучення громадськості до формування та реалізації місцевої політики, а також розвитку партисипативної демократії на рівні територіальних громад. Досліджено проблеми та перешкоди у взаємодії громадянського суспільства з органами місцевого самоврядування, запропоновано шляхи їх подолання через впровадження сучасних комунікативних технологій та розвиток інституційної спроможності громадських організацій.

Дослідження пропонує системний підхід до вдосконалення механізмів громадської участі у місцевому самоврядуванні, спрямований на посилення впливу громадянського суспільства на процеси місцевого розвитку, підвищення прозорості діяльності органів місцевого самоврядування та забезпечення ефективного громадського контролю. Результати дослідження мають практичне значення для розвитку демократії участі та становлення дієвої системи взаємодії між громадянським суспільством і органами місцевого самоврядування в Україні.

На основі проведеного дослідження розроблено комплекс практичних рекомендацій щодо вдосконалення нормативно-правової бази та організаційних механізмів взаємодії громадянського суспільства з органами місцевого самоврядування. Запропоновані інновації спрямовані на посилення інституційної спроможності громадських організацій, розширення можливостей для громадської участі та створення ефективних платформ для діалогу між владою та громадськістю на місцевому рівні.

Ключові слова: громадянське суспільство, місцеве самоврядування, громадська участь, демократія участі, громадський контроль, територіальна громада, громадські організації, прозорість влади.

Постановка проблеми. Взаємодія громадянського суспільства з органами місцевого самоврядування в Україні набуває особливої актуальності в контексті децентралізації та демократичних перетворень. Активізація громадської участі у вирішенні питань місцевого значення стає ключовим фактором забезпечення ефективного врядування та сталого розвитку територіальних громад. Особливої гостроти ця проблематика набула в умовах російської агресії, коли громадян-

ське суспільство відіграє вирішальну роль у місцевій мобілізації та підтримці життєздатності громад.

Попри наявність законодавчої бази щодо механізмів громадської участі, практична реалізація впливу громадянського суспільства на місцеве самоврядування часто стикається з суттєвими перешкодами. Серед них – недостатня інституційна спроможність громадських організацій, обмежений доступ до процесів прийняття рішень, формальний характер

консультацій з громадськістю та низький рівень впровадження громадських ініціатив. Це зумовлює необхідність комплексного дослідження теоретичних засад та практичних механізмів взаємодії громадянського суспільства з органами місцевого самоврядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні аспекти розвитку громадянського суспільства та його впливу на місцеве самоврядування ґрунтовно досліджували фахівці з політології та державного управління А. Колодій, В. Степаненко, О. Пухкал, які розкрили концептуальні основи громадянського суспільства в Україні. Важливі аспекти взаємодії громадських організацій з органами місцевого самоврядування висвітлено у працях дослідників сфери публічного управління М. Лациби, В. Купрія, Н. Липовської. Механізми громадської участі на місцевому рівні детально проаналізовано у роботах фахівців з місцевого самоврядування та права А. Ткачука, В. Брудного, С. Саханенка. Значний внесок у розробку проблематики демократії участі та публічного управління зробили О. Чемерис, В. Загорський, А. Крупник.

Метою цієї статті є комплексний аналіз теоретико-організаційних засад впливу громадянського суспільства на місцеве самоврядування в Україні та визначення перспективних напрямів удосконалення механізмів такої взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Розвиток впливу громадянського суспільства на місцеве самоврядування в Україні, хоч і базується на демократичних практиках європейських країн, є переважно внутрішнім українським процесом демократичної трансформації. Важливою передумовою для успішного функціонування демократії є існування розвиненого громадянського суспільства та ефективного місцевого самоврядування [10]. Громадянське суспільство, як сукупність громадян, організацій і інститутів, які діють поза державним сектором, допомагає забезпечити баланс між державною владою і інтересами громадян [10].

Визначення системи впливу громадянського суспільства на місцеве самоврядування та її елементів є досить складним,

оскільки сама взаємодія громадськості з місцевою владою може розглядатися в різних площинах. На сьогодні однією з основних проблем є недостатня прозорість та підзвітність в роботі місцевих органів влади. Часто громадяни не мають доступу до інформації про рішення та дії органів самоврядування [9, с. 69].

Згідно зі ст. 5 Конституції України народ здійснює свою владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Таким чином, закріплюються дві основні групи форм реалізації впливу громадськості: форми безпосередньої та опосередкованої участі в місцевому самоврядуванні.

Систему форм впливу громадянського суспільства на місцеве самоврядування складають:

1. Форми безпосередньої участі громадськості в системі місцевого самоврядування:

- місцевий референдум – форма прямого вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом голосування;

- загальні збори громадян – збори жителів територіальної громади для вирішення питань місцевого значення;

- місцеві ініціативи – право членів громади вносити на розгляд ради питання місцевого значення;

- громадські слухання – зустрічі громади з депутатами та посадовими особами місцевого самоврядування;

- електронні петиції – можливість звернення громадян до органів місцевого самоврядування через офіційні веб-сайти;

- участь у роботі консультативно-дорадчих органів;

- громадська експертиза діяльності органів місцевого самоврядування [8, с. 545].

Практична реалізація зазначених форм впливу громадянського суспільства на місцеве самоврядування виявляє низку суттєвих проблем. По-перше, процедура проведення місцевого референдуму, хоча і передбачена законодавством як найвища форма волевиявлення громади, але через відсутність спеціального закону фактично заблокована. По-друге, механізм загальних зборів громадян, попри його регла-

ментацію у ст. 8 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», часто має формальний характер через недостатню деталізацію процедури врахування прийнятих рішень. По-третє, реалізація місцевих ініціатив та проведення громадських слухань ускладнюється через відсутність чітких механізмів імплементації пропозицій громади у практичну діяльність органів місцевого самоврядування. Електронні петиції, хоч і є прогресивною формою впливу, але їх ефективність знижується через недостатню регламентацію процедури розгляду та виконання.

Доцільно розглянути більш детально характеристику основних форм впливу громадськості на місцевому рівні, оскільки це є фундаментальними для розвитку демократичного суспільства та ефективного місцевого самоврядування в Україні.

Місцевий референдум виступає найвищою нормативною формою безпосереднього волевиявлення територіальної громади щодо вирішення питань місцевого значення. Це закріплено в українському законодавстві, зокрема, відповідно до ст. 7 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», місцевий референдум може проводитись з питань, віднесених до відання місцевого самоврядування [1, с. 12]. Важливість цього інструменту полягає в тому, що він дозволяє громадянам безпосередньо брати участь у прийнятті важливих рішень, які стосуються їхньої територіальної громади.

Загальні збори громадян посідають особливе місце серед форм безпосередньої участі населення у вирішенні питань місцевого значення. Законодавче регулювання цього механізму здійснюється відповідно до ст. 8 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», згідно з якою порядок проведення загальних зборів визначається законом та статутом територіальної громади [2, с. 15–16]. Ця форма участі дозволяє громадянам обговорювати нагальні питання розвитку громади та приймати відповідні рішення на місцевому рівні.

Поряд із механізмами прямої демократії, важливу роль у забезпеченні ефективної взаємодії між громадянами та органами місцевого самоврядування відіграють сервісні установи. Центри надання адміні-

стративних послуг (ЦНАП) є інноваційним та ефективним інструментом взаємодії місцевого самоврядування та громадян. Їх створення та функціонування регулюється Законом України «Про адміністративні послуги» [3] та Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Примірного положення про центр надання адміністративних послуг» від 20 лютого 2013 р. № 118 [4]. ЦНАПи впроваджують принцип «єдиного вікна» у сфері надання адміністративних послуг, що значно спрощує процедури отримання необхідних документів та підвищує якість обслуговування громадян.

Проте у сфері взаємодії громадянського суспільства та місцевого самоврядування існує низка проблемних аспектів, які потребують вирішення. Дослідники відзначають, що громадянське суспільство має обмежені можливості впливу на процеси прийняття рішень на місцевому рівні [5, с. 69]. Це пов'язано з декількома факторами: складністю процедур залучення громадян до роботи місцевих консультативних органів, недостатньою поінформованістю громади щодо своїх прав та можливостей участі, а також відсутністю ефективних механізмів врахування громадської думки при прийнятті управлінських рішень. У зв'язку з комплексністю й багатоаспектністю відносин, що виникають у процесі взаємодії громадськості з органами місцевого самоврядування, норми, спрямовані на їх врегулювання, є різноманітними і за галузевою належністю можуть бути віднесені до конституційних, адміністративних, інформаційних тощо.

Правове регулювання участі громадськості здійснюється:

1. На законодавчому рівні:

- Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні»
- Законом України «Про громадські об'єднання»
- Законом України «Про органи самоорганізації населення»
- Законом України «Про доступ до публічної інформації»

2. На підзаконному рівні регулюються:

- порядок проведення консультацій з громадськістю (Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р.

№ 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики»);

- механізми громадської експертизи (Постанова КМУ від 5 листопада 2008 р. № 976 «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади»);

- діяльність громадських рад (Типове положення про громадську раду при міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній, районній у м. Києві та Севастополі державній адміністрації, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996);

- процедури електронної демократії (Розпорядження КМУ від 8 листопада 2017 р. № 797-р «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації», Постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2017 р. № 256 «Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів») [5].

Комплексний аналіз нормативно-правової бази щодо громадських слухань виявляє суттєву розпорошеність та неузгодженість регулювання на підзаконному рівні. Це підтверджується наявністю трьох окремих постанов КМУ, які регулюють процедури громадських слухань у різних сферах: № 555 від 25.05.2011 року щодо містобудівної документації, № 1122 від 18.07.1998 року щодо використання ядерної енергії та № 989 від 13.12.2017 року щодо оцінки впливу на довкілля. Така секторальна фрагментація призводить до відсутності уніфікованого підходу до врахування результатів громадських слухань органами місцевого самоврядування. При цьому базовий ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» у ст. 13 містить лише загальні положення про громадські слухання, не встановлюючи чітких механізмів імплементації їх результатів. Відсутність єдиних стандартів щодо строків розгляду пропозицій, форми оприлюднення результатів та порядку їх врахування створює правову невизначеність та знижує ефективність цього інструменту громадської участі.

В Україні існують дві системи впливу громадянського суспільства:

- система безпосередньої участі громадян у місцевому самоврядуванні через різні форми прямої демократії;

- система інституційної взаємодії через громадські організації, органи самоорганізації населення та консультативно-дорадчі органи.

Громадські організації, які здійснюють контроль та вплив на місцеве самоврядування, часто стикаються з фінансовими та організаційними обмеженнями. Вони мають недостатні ресурси для здійснення своєї діяльності, що ускладнює їхню спроможність ефективно впливати на рішення та політику місцевих органів [8, с. 545].

Місцеве самоврядування часто стає об'єктом політичної боротьби, що може призводити до використання ресурсів органів самоврядування в політичних цілях та обмежувати можливості громадянського суспільства для незалежного контролю і впливу. Україна має ряд законів і нормативно-правових актів, які передбачають участь громадян у прийнятті рішень на місцевому рівні та забезпечують їхні права. Однак нерідко існують проблеми з недостатньою реалізацією цих законів на практиці [8].

Правовий аналіз механізмів бюджетного забезпечення громадського контролю на місцевому рівні свідчить про наявність істотних законодавчих прогалин. Хоча ст. 60 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» закріплює правові підстави для спрямування коштів місцевих бюджетів на підтримку громадських ініціатив, інструментарій такого фінансування залишається юридично невизначеним. Зокрема, диспозитивний характер норм щодо фінансової підтримки громадського сектору не встановлює імперативних вимог до порядку проведення конкурсного відбору проектів, критеріїв оцінки їх суспільної значущості та механізмів забезпечення цільового використання бюджетних коштів. Відсутність належної нормативної регламентації процедур фінансування створює правову невизначеність у питаннях довгострокової підтримки програм громадського моніторингу, що суттєво обмежує інституційну спроможність громадських організацій здійснювати систем-

ний контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування. Особливо гостро постає питання відсутності законодавчо закріплених гарантій фінансування незалежних громадських експертиз та аналітичних досліджень у сфері місцевого самоврядування [8, с. 545].

Погоджуючись з думкою Бобровської О.Ю., Крушельницької Т.А. та Мунько А.Ю., варто зазначити, що удосконалення законодавчого забезпечення процесів децентралізації влади дійсно потребує системного підходу до формування нормативно-правової бази. [6, с. 47]. На мою думку, це особливо актуально щодо внесення змін до ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», ЗУ «Про доступ до публічної інформації», ЗУ «Про засади державної регіональної політики» та інших нормативно-правових актів, що регулюють питання місцевого самоврядування. Крім того, я поділяю позицію науковців щодо необхідності законодавчого закріплення розширених повноважень територіальних громад у сфері контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування та посилення механізмів громадської участі у прийнятті рішень місцевого значення.

Аналіз зазначених нормативно-правових актів виявив ряд суттєвих прогалин у регулюванні механізмів громадського контролю. Зокрема, Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади» від 5 листопада 2008 р. № 976 щодо проведення громадської експертизи, хоча і визначає загальні засади її проведення, але не враховує специфіку місцевого рівня та особливості взаємодії з органами місцевого самоврядування. Недостатньо чітко прописані санкції за порушення права на доступ до інформації у ст. 24 ЗУ «Про доступ до публічної інформації», що ускладнює притягнення винних осіб до відповідальності. Стаття 13 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», регламентуючи громадські обговорення, не містить конкретних механізмів врахування їх результатів, що часто призводить до формального підходу з боку органів місцевого самоврядування. Також у ст. 75 цього Закону відсутні чіткі вимоги щодо

форми та строків оприлюднення звітності про виконання місцевих бюджетів.

В контексті доступу до публічної інформації на місцевому рівні виявлено системні недоліки у правозастосуванні ст. 24 ЗУ «Про доступ до публічної інформації». Зокрема, санкції за порушення права на доступ до інформації мають переважно декларативний характер, відсутні чіткі критерії визначення розміру штрафів та процедури притягнення до відповідальності. Це підтверджується практикою розгляду скарг громадян на ненадання інформації органами місцевого самоврядування, де часто відсутні ефективні механізми захисту права на доступ до інформації.

Аналіз чинного законодавства та наукових досліджень, проведений у попередніх розділах, дає підстави стверджувати про необхідність вдосконалення правового регулювання процедур громадського контролю за такими напрямками:

- удосконалення механізмів проведення громадської експертизи рішень органів місцевого самоврядування, оскільки чинна Постанова КМУ «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади» від 5 листопада 2008 р. № 976 не повною мірою регулює особливості її проведення на місцевому рівні;

- посилення юридичної відповідальності посадових осіб за порушення права громадян на доступ до публічної інформації, що наразі недостатньо деталізовано у ст. 24 ЗУ «Про доступ до публічної інформації»;

- конкретизація порядку врахування результатів громадських обговорень, оскільки ст. 13 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» не містить чітких механізмів імплементації пропозицій громади;

- закріплення у ст. 75 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» вимог щодо обов'язкового оприлюднення звітів про виконання місцевих бюджетів та програм розвитку територій.

Відповідно до ст. 140 Конституції України та ст. 2 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», впровадження законодавчих змін має посилити правові гарантії участі громадськості у здійсненні місцевого самоврядування та забезпечити належний

рівень прозорості діяльності органів місцевої влади. Правове підґрунтя для таких змін закладено в базових принципах місцевого самоврядування, визначених ст. 4 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», яка встановлює засади народовладдя та гласності у роботі органів місцевого самоврядування.

Фундаментальним елементом розвитку взаємодії громадянського суспільства з органами місцевого самоврядування виступає впровадження комплексних механізмів громадської участі у прийнятті рішень. Стаття 13 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачає не лише формальне забезпечення можливості громадян брати участь у місцевому самоврядуванні, але й створення реальних умов для такої участі. Законодавством визначено важливість розвитку експертного потенціалу громадських організацій, навчання активістів методам аналізу політики та адвокації, створення постійно діючих майданчиків для діалогу між владою та громадськістю. Особливу увагу, згідно зі ст. 9 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», варто приділити розвитку громадських рад та інших консультативно-дорадчих органів, які мають стати ефективним інструментом впливу громадськості на прийняття рішень.

Ключовим аспектом посилення впливу громадянського суспільства на місцеве самоврядування є розвиток інструментів громадського контролю та забезпечення прозорості місцевої влади. Відповідно до ст. 5 ЗУ «Про доступ до публічної інформації», це включає створення систем моніторингу використання бюджетних коштів, контролю якості надання адміністративних послуг, оцінки ефективності реалізації місцевих програм та проектів. Правове регулювання має гарантувати доступ громадських організацій до необхідної інформації, можливість проведення незалежних експертиз та оцінок, а також впровадження ефективних механізмів реагування влади на виявлені проблеми.

Перспективним напрямком розвитку впливу громадянського суспільства на місцеве самоврядування є правове закріплення інноваційних форм участі громадян у вирішенні місцевих проблем. Стаття 23-1 ЗУ «Про звернення грома-

дян» створює підґрунтя для розвитку різноманітних форм електронної демократії, включаючи електронні петиції, громадські бюджети участі, онлайн-консультації та цифрові платформи для обговорення місцевих ініціатив. При цьому особливу увагу в правовому регулюванні приділено розвитку механізмів залучення молоді до місцевого самоврядування, створенню молодіжних рад та інших форматів участі молодих людей у житті громади.

Висновки. За результатами проведеного комплексного дослідження теоретико-організаційних засад впливу громадянського суспільства на місцеве самоврядування в Україні можна сформулювати наступні висновки та пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правової бази:

1. Проведений аналіз системи форм впливу громадянського суспільства на місцеве самоврядування, закріплених у статті 5 Конституції України, дозволив виявити необхідність посилення правового регулювання форм безпосередньої участі громадськості, зокрема:

- місцевого референдуму як найвищої нормативної форми волевиявлення територіальної громади шляхом прийняття окремого закону «Про місцевий референдум» із закріпленням чіткої процедури його ініціювання та проведення;

- загальних зборів громадян, доповнивши статтю 8 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» положенням: «Рішення загальних зборів громадян, прийняті в межах чинного законодавства, є обов'язковими для розгляду органами місцевого самоврядування протягом 30 днів з моменту їх подання»;

- місцевих ініціатив та громадських слухань, закріпивши обов'язковість їх проведення з питань бюджету, містобудування та землекористування.

2. На основі дослідження правового регулювання участі громадськості, що здійснюється на законодавчому та підзаконному рівнях, пропонується внести такі зміни до нормативно-правової бази:

2.1. До ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні»:

- доповнити статтю 13 «Громадські слухання» частиною 4 такого змісту: «Пропозиції, внесені під час громадських слухань, підлягають обов'язковому розгляду орга-

нами місцевого самоврядування протягом 30 днів. Результати розгляду оприлюднюються на офіційному веб-сайті відповідної ради протягом 5 робочих днів з моменту прийняття рішення»;

- ввести нову статтю 13-1 «Електронні консультації» такого змісту: «Органи місцевого самоврядування зобов'язані проводити електронні консультації з громадськістю щодо проектів нормативно-правових актів через офіційний веб-сайт тривалістю не менше 15 робочих днів»;

- доповнити статтю 9 частиною 3 такого змісту: «Консультативно-дорадчі органи при місцевих радах мають право проводити громадську експертизу проектів рішень ради та надавати обов'язкові для розгляду висновки».

2.2. До ЗУ «Про доступ до публічної інформації»:

- доповнити статтю 24 частиною 2 такого змісту: «За ненадання або несвоєчасне надання публічної інформації посадові особи органів місцевого самоврядування несуть адміністративну відповідальність у вигляді штрафу від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян»;

- доповнити статтю 15 частиною 3: «Органи місцевого самоврядування зобов'язані оприлюднювати: 1) проекти рішень – не пізніше ніж за 20 робочих днів до їх розгляду; 2) прийняті рішення – протягом 5 робочих днів з дня прийняття; 3) інформацію про використання бюджетних коштів – щоквартально до 15 числа наступного місяця».

3. Для посилення інституційних механізмів взаємодії пропонується внести зміни до статті 27 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», доповнивши її положенням: «Органи місцевого самоврядування створюють постійно діючі консультативні платформи за участю представників громадських організацій для розробки програм місцевого розвитку. Висновки таких платформ є обов'язковими для розгляду на сесіях відповідних рад».

4. Для вирішення проблем фінансового та організаційного характеру пропонується:

- доповнити статтю 60 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» частиною 5: «Органи місцевого самоврядування щорічно передбачають у місце-

вому бюджеті кошти на фінансування проектів громадських організацій у розмірі не менше 1% від власних доходів бюджету»;

- затвердити Типове положення про конкурсне фінансування проектів громадських організацій з місцевих бюджетів, передбачивши прозорі критерії відбору та механізми звітування.

5. На підзаконному рівні пропонується доповнити Постанову КМУ № 996 розділом V «Особливості проведення консультацій на місцевому рівні» такого змісту: «5.1. Обов'язковому громадському обговоренню підлягають:

- проекти місцевих бюджетів;
- проекти стратегій розвитку громад;
- питання відчуження комунального майна.

5.2. Мінімальний строк проведення консультацій становить 30 календарних днів. 5.3. Порушення процедури консультацій може бути оскаржено до адміністративного суду».

6. Для вдосконалення діяльності ЦНАПів пропонується внести зміни до статті 12 ЗУ «Про адміністративні послуги», доповнивши її положеннями: «Центри надання адміністративних послуг зобов'язані:

- забезпечити надання не менше 80% адміністративних послуг через електронний кабінет;
- запровадити систему оцінки якості послуг споживачами;
- створити наглядові ради за участю представників громадськості».

7. Для забезпечення ефективності локального регулювання пропонується затвердити Типовий статут територіальної громади, включивши до нього розділ «Громадська участь» такого змісту: «Громадська експертиза проводиться протягом 30 днів з моменту подання заяви. Результати експертизи підлягають обов'язковому розгляду на найближчому засіданні ради. Оцінка результативності громадської участі здійснюється щоквартально шляхом проведення опитування членів територіальної громади».

Запропоновані зміни до нормативно-правової бази спрямовані на створення комплексної та ефективної системи взаємодії громадянського суспільства з органами місцевого самоврядування, що сприятиме розвитку демократії участі та підвищенню якості місцевого врядування в Україні.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 3 листопада 2010 р. № 996. *Офіційний вісник України*. 2010. № 84. Ст. 2945. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text>
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади» від 5 листопада 2008 р. № 976. *Офіційний вісник України*. 2008. № 86. Ст. 2889. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-%D0%BF>
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації» від 8 листопада 2017 р. № 797-р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 92. Ст. 2803. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80>
6. Бобровська О.Ю., Крушельницька Т.А., Мунько А.Ю. Розробка методики оцінювання впливу децентралізації влади на формування інвестиційного профілю територій. *Аспекти публічного управління*. 2015. № 6. С. 47–57.
7. Дробот І.О. Децентралізація державного управління земельними ресурсами територіальної громади. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2015. Вип. 2 (14). URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2015-02\(14\)/21.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2015-02(14)/21.pdf).
8. Казюк Я.М. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: колективна монографія / кол. авт.; за заг. ред. Р.М. Плюща. К.: РІДНА МОВА, 2016. С. 545–593.
9. Калиновський Б. В. Реформування системи територіальної організації влади в Україні відповідно до міжнародних стандартів та принципів. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2016. № 3-4. С. 69–72.
10. Колтун В.С. Закономірності та тенденції розвитку місцевого самоврядування: комплементарний підхід: монографія. К.: НАДУ, вид-во «Фенікс», 2015. 360 с.

Sokha S. Theoretical and organizational principles of the influence of civil society on local self-government in Ukraine: analysis and prospects

The research focuses on a comprehensive analysis of theoretical foundations and practical mechanisms of civil society institutions' influence on the development of local self-government in Ukraine under democratic transformation. The paper examines the conceptual foundations of interaction between public organizations and local self-government bodies, analyzes existing forms of public participation and their effectiveness in the decision-making process at the local level.

Special attention is paid to studying innovative tools of public control, mechanisms of public involvement in the formation and implementation of local policy, as well as the development of participatory democracy at the level of territorial communities. The problems and obstacles in the interaction between civil society and local self-government bodies have been studied, and ways to overcome them through the implementation of modern communication technologies and development of institutional capacity of public organizations have been proposed.

The research offers a systematic approach to improving mechanisms of public participation in local self-government, aimed at strengthening civil society's influence on local development processes, increasing transparency of local self-government activities, and ensuring effective public control. The research results have practical significance for the development of participatory democracy and the establishment of an effective system of interaction between civil society and local self-government bodies in Ukraine.

Based on the conducted research, a complex of practical recommendations has been developed to improve the regulatory framework and organizational mechanisms of interaction between civil society and local self-government bodies. The proposed innovations are aimed at strengthening the institutional capacity of public organizations, expanding opportunities for public participation, and creating effective platforms for dialogue between authorities and the public at the local level.

Key words: civil society, local self-government, public participation, participatory democracy, public control, territorial community, public organizations, transparency of authority.